

НОВИЙ ЧАС

ІЛЮСТРОВАННИЙ ПОЛІТИЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ЧАСОПИС

Ч. 3. ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В ТИЖДЕНЬ. Рік II.

ПЕРЕДПЛАТА в КРАЮ
місячно 1.200.000.
В Америці річно 8 долари.

АДРЕСА:
„НОВИЙ ЧАС“ Львів, Руська 18.

ПЕРЕДПЛАТА ЗА КОРДОНОМ
місячно рівновартість 8 кор. чes.
одно число 1 кч.

Товариство взаїмних обезпечень „ДНІСТЕР“ . . . у Львові . . .
вул. Руська 20.

На підставі одержаного з Міністерства Скарбу дозволу приймає до обезпечення від огню будинки, хатні
і господарські движимости, меблі, одягу і біля, збіжжя в снопах і в зерні, худобу і т. п.
В а м е р и к а н с ь к и х д о л я р а х .

**Супроти нового зросту
цін на всьо підвищується
ціну на 150.000 мп. за число
і на 1.200.000 мп. за місяць.**

З Греції

прогнаний король та грецькі державні мужі.

Петлюра втік з Польщі.

Доносять з Варшави, що Петлюра втік з Польщі до Румунії, звідки задумав переїхати в Італію. Поляки не хотли пустити його з Польщі, бо боялися, щоби за їхню ласку Петлюра не звязався з їх ворогами і давний союзник мусів аж тайком утікати.

Проти Троцького.

Зізд Комуністичної Партії висказався за Ц. К., себто проти опозиції, на чолі якої стоїть Троцький.

Великі арести в Москві.

В останніх часах арестовано в Москві около 10.000 людей з яких більшість вислано на заслання. Арестовано головно людей, які збогатилися надмірно завдяки новій економічній політиці.

Пожежа театру.

В Москві згорів великий театр Формегера. Жертв в людях не було, бо пожежа вибухла після представлення.

В імени Річпосполитой Польської!

Суд окружний кримінальний, бко Трибунал пресовий у Львові, рішив на внесок державної прокуратури, що зміст часопису „Новий Час“ число 15, з дня 23. грудня 1923. в артикулі під заголовком: 1) „Проти походу на українське шкільництво“ а) вступ від слів: розбезглядний влучно дальші уступи між словами: отсі резолюції а: Після однодушної ц) підцаїв а: По цілому краю рівнож д) в уступі від слів: Проти походу до кінця артикулу. 2) „Огляд світових подій“ в уступі між словами: догадайтеся а в Полудневій Америці. 3) „Страх має великі очі“ в уступі між словами: границі а: Романтичний містять в собі ество злочину з § 65 та) а, к

ад 1) б) рівнож виступку з § 24. зак. прес. узнав доконану в дни 20. грудня 1923. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. к. заборону дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ вдовічальному редактору тої часописи, щоби це рішення помістив безплатно в найближчому числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвид. жені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862. Д. л. д. Ч. б. ex 1863. а іменно засудження за переступство на гривну до Мп. 4.000.000, Львів, дня 23. грудня 1923.

(Підпис печиткий).

Болюча справа.

Війну можна виграти, або програти. На то й є війна, щоби один остав побідником, а другий побідженим. Та так, як побідник гоїть рани коштом побідженого, то цей останній гоїть і свої рани і ворожі та поносить наслідки, тяжкі наслідки програної.

В положенню останнього опинилися й ми.

Але на життєвому шляху бють нас по лагах рани, глибокі рани — наслідки програної війни. Одній із многих хочемо присвятити сьогодні кілька слів.

В кожного народу, що переніс страхіття війни остали каліки, сироти, вдови, одиниці позбавлені праці, люди викинені по а рамки своїх звичайних занять і т. и. У народів державних чи побідників, чи побіджених опікується ними держава.

А у нас? Ми держави не маємо. Але маємо тисячі одиниць, яким треба допомогти, якими хтось мусить зайнятися. Справді інваліди покликали до життя комітет, який ними опікується і таким чином створили для себе інституцію до якої спрямовують свої слухні домагання. Сиротами і вдовами згопикувалось відносно товариство. Та поза тими двома групами воєнних жертв остало ще багато других, які не підходять ні до першої ні до другої категорії. До 1921 р. опі-

кувався ними Горожанський Комітет. При кінці 1921 р. рука побідника знищила ту виключно гуманітарну інституцію і від того часу всі, хто потребував помочі і кому вона належала опинилися без ніякої опори.

З замкненням Горожанського Комітету забракло інституції, яка за браком власної держави гоїла рани післявоєнного лихоліття. Ось кілька фактів: Двох старшин У. Г. А. Буковинців випускають по трох ляхах з табору в Тухолі. Виснажені до крайности, без змоги повертуту під румунську окупацію, без сотика при душі ходять по Львові та шукають когось, хто їм помігби в біді. Шукають і не знаходять нікого. Після чотирох літ виходить з польської тюрми подібний до смерти господар, заслужений громадянин і знова шукає когось, хто дав би йому заслужену поміч. І також не знаходить, бо й не може знайти.

Таких фактів можна би навести багато. На них українська суспільність не убога.

Останніми часами видвинулася на перше місце болюча справа еміграції. Еміграція — це один із найприкріших наслідків програної війни. До недавня між краєм і еміграцією панували непорозуміння. Панували вони доти, доки еміграція була політичною активною. Не-

порозуміння — людська річ і ми не думаємо на цьому місці виводити хто винен. Та обставини змінилися. Еміграція перестала буги активно політичним чинником а остались поодинокі громадяни про яких др. М. Лозинський пише в У. Пр. таке: „у Відні бу.ші члени й урядовці уряду президента Національної Ради, члени Національної Ради, й інші політичні діячі, деякі з родинами, голодують. Це не фраза, а страшний факт. По останнім відомостям ідять тільки раз на день, тай то не всі й не все. Доходять до думки про самоубійство. Вдови і сироти по визначних старшинах нашої армії, які з рижних причин мусять оставати на чужині остали без найменшої помочі“.

Наше відношення до еміграції відоме. Стоїмо на становищі, що еміграція легальними, чи нелегальними способами мусить вертати в край. Але признаємо, що невелика частина еміграції, поодинокі люди не можуть вернути ізза політичних мотивів, вони засуджені на скитальство. І тими громадянами мусить заопікуватися край. Це його твердий обов'язок, консеквенція програної війни.

Для плянзого несення помочі потрібним так в краю як і закордоном мусить бути утворений у Львові Центральний Допомоговий Комітет. Пов тати він повинен без огляду на позволення польських чинників, як вислів громадської думки, що розуміє свої обов'язки супроти жертв лихоліття.

РОМАН КУПЧИНСЬКИЙ.

Батько Махно.

(Спомин).

(Продовження).

Почалися бої з Денікінцями. Ми стратили майже без бою Умань. Його боронив курінь 2 полку УСС., який складався зі самих новобранців і заскочений зненацька, втратив позиції та подався назад. Наші на швидку руку мусіли евакувати місто і розложити лінію на горбах за Уманем. В місті нашого добра не остало нічого, але хлопці жалували, що не встигли забрати 10.000 фляшок „монопольки“, які попали в руки переможців.

Нова позиція була високо і з неї простягався вид далеко на схід. Видно було, як на долоні розлогі уманські степи і села по них. Одного дня ми були свідками видовища, яке рідко кому довелось бачити. Ми придивлялись наскокови ватаги Махна на Денікінців.

Десь коло 4 год. попол. дале-

ко за Уманем, на степах піднялася величезна курява. Вона неслася в сторону одного села, яке за мали Денікінці. Разом із курявою летів до неба якийсь пекольний крик тисячок людей. Ми відразу пізнали з чиїх грудий він вилітає: це наступає Батько Махно. Наступ почався (і скінчився!) після всіх правил махнівської тактики.

На простороні пару верстов летіли вітром тачанки в розстрільній, а по боках розсипана кіннота. Все те гналося так швидко по степу, що прямо неймовірним було, щоб це робили коні. Ми з великим зацікавленням слідили за перебогом наскоку.

Ось ціла ватага чим раз ближе підїжджає під село. Ось кіннота розтягнена широко зачинає окрилювати село з боків. Скажений рев доходить до найвищої точки напняття. Нараз: бум! бум! тарах! тарах! і над махнівською ватагою забілили димки, а між ними вирости дерева чорного кольору. Це Денікінці привитали гостей. І то не, як у них бувало звичайно, що якась

там одна чи дві батареї гаркнули, але заграло відразу може яких 20—30 гармат. Видно і в Махна були зрадники, донесли про його наступ і Денікінці добре приготувалися. Тепер сипали йому на стрічу градом куль і перелякали до живого. Шрапнелі і гранати рвалися раз пораз між Махнівцями та робили не малі шкоди. Лінія тачанок стала ломитися і мішатися.

Здавалося, що Махно не вирветься з тої матні цілий. Але Батько дуже швидко зорентувався в ситуації. По великім числі гармат він спостеріг, що противник був приготований на його гостину і завернув з дороги. Величезна скількість возів у одній хвилині скрутила в противній бік і дернула назад. Хмара куряви виросла ще більша, тільки не лунав уже воєнний оклик. Зате скорість здається була більша, бо з заду підганяли шрапнелі і гранати.

Бачучи це не можна було вдержати сміху. Командант батареї, покійний соти. Балтро сказав дотепно:

Боротьба за українські школи.

(Продовження).

Державні учительські семінарії: Українських було 3 а це 2 у Львові (мужеська і жіноча) та 1 в Перемишлі. Львівська шкільна кураторія зовсім скасувала українську мужеську учит. семінарію, а 2 жіночі замінила на утравістичні, вводючи крім польської мови ще науку польської і всесвітної історії та географії а в останньому часі ще й педагогіки в польській мові. Таким чином українських державних учит. семінарій нема в Східній Галичині ані одної натомість є 12 чисто польських і 9 утравістичних учит. семінарій.

Державних гімназій різних типів у Східній Галичині є: польських 53 а українських лише 7 і то міністер Гломбінські заповів, що буде звивати й ті, а зачав уже тим, що усунено передвосних українських шкільних інспекторів (візитаторів) і н дано Поляків.

Державних промислових шкіл у Східній Галичині польських 19, українських нема ані одної.

Державних торговельних шкіл у Східній Галичині польських 2 (торговельна і експортна академія), українських нема ані одної.

Українське шкільництво по той бік „сокальського кордону” представляє собою одну велику руїну. За короткий час доведено до того, що в Холмщині і Підля-

шу нема вже нині ані одної української школи а не Волиню і Полісся знищено вже поперх 90% українських шкіл. Українських учителів і учительск позвільнювано з посад а школи обсаджено самими Поляками і Польками, залишаючи лише з 10% „поржондних Русінуф”. А треба знати, що тут живе 90% українського населення!

Та вернім до Галичини. Наколиб в Східній Галичині було Українців і Поляків по рівній половині, то сучасний стан шкільництва являвся би страшною кривдою для Українців. Та ця кривда є в шестеро більша, бо українського населення є тут 4,002,000 (це є 74.4%) а польського лише 651,000 (це є 12.1%), отже шість разів більше! Таким чином по справедливості українських шкіл повинно бути 6 разів більше чим польських, а на ділі є навпаки, або ще менше!

Що до переміни держ. українських народніх шкіл на утравістичні, запорядила польська шкільна кураторія, що всі українські народні школи мають мати написи і печатки та поділи годин в польській мові і в польській мові має вестися ціле урядованне та видаватися польські свідоцтва.

*) Др. Ст. Рудницький: „Огляд національної території України”. Берлін, 1923.

Як бачимо шкільна політика ведеться по лінії домагань зїзду кресової „Хісни”, що тепер стоїть у влади, який відбувся в половині падолиста 1923 р. Іменно в шкільних справах зїзд той поставив слїдуючі жадання: 1. Поміч адміністраційних властей для шкільних інспекторів при переміні шкіл не-польських на польські. — 2. Скасування решти державних шкіл а українською мовою, бо „державні школи повинні бути польськими і з польською викладовою мовою”. — 3. Основної ревізії шкільних підручників, яких уживається в українських школах. — 4. Заведення польської азбуки в шкільних підручниках для українських шкіл.

В польщенню українських шкіл згл. в закладанню нових польських шкіл на українських землях помагас польській владі польське громадянство. Порішено в протягу 2-5 літ поставити нових 10,000 польських шкіл на східних окраїнах. На підставі обрахунків з червня 1923 р. на будову тих шкіл потрібно 100 мільярдів мп. І на перший поклик TSL. польські урядники оподаткували себе на цілі польської школи. Вони дають письмєнні заяви, що уповажняють кождого „першого” стягати з їх платень 1, 2, 3 і більше золотих польських на польські школи. Це дасть щорічно 100 мільярдів! Та на цьому не кінець. Дня 17. падолиста 1923 р. появился за підписом польських

„Дивіть, як Денікін Махнови виробляє гальоп!”

Справді! Махно тоді прекрасно втікав. За кілька хвилин він був уже поза небезпекою і швидко зник зовсім за обрієм. Не дурно хлопці сміялися, що його ватага має на тачанках дві таблиці: одна на переді воза, друга з задю. на передній написано: „Не їтечеш!” а на задній „Не доженеш!”

Здається Денікінці, прочитавши цю другу, не пускалися даремно в погоню, а тільки „виробляли йому гальоп” гарматами.

Махно не взяв собі до серця тої невдачі, бо пару днів пізніше наскочив на Умань і взяв його за першим ударом. В Умані Денікінців багато не було, але здається, і не ціла ватага Махна брала участь у бою за місто. Шпота казав, що це було звичайне „різко”. Показалося, що Шпота мав рацію, бо Махнівці дуже скоро забралися з міста разом з десятма тисячами фляшок монопольки. Правдоподібно робили це „різко” тільки для цієї привабливої добичі.

Щож називалося в Махнівцях „різко”?

„Різко”, це була нічна виправа меншого відділу для роздобуття гроший, набоїв, їжі або й тільки офіцерських пагонів. На „різко” йшли добровольці і добровольцькомандант. Якщо „різко” не вдалося і багато людей згинуло, командант відповідав за це перед Батьком. Не рідко й переплачував „різко” життем.

На „різко” пускав Махно людей тоді, коли ватага пару днів спочивала і більші непосидюхи нудилися в безділлю. Тоді вони звичайно приходили до Батька і просилися:

— Пусту Батьку на „різко”!

— Не пушту! казав Батько покурюючи люльку.

— Та пушту, бісів сину! допрошувалися хлопці. Однак без діла сидиш.

— Не можу, бо завтра всім роботи буде досить — відказував Махно.

— Але нині немає! На завтра ми повернемся.

Махно годився, але остерігав команданта.

— Як витратиш людей, голова не твоя!

— Добре! годився командант, хоч знав, що Батько не жартус.

Махнівці сїдлали коний і під покровом ночі їхали на „різко”.

Нераз Махно не давав своєї згоди на нічну виправу і тоді сварка йшла між ним і підчиненими довга та завзята. Батькови діставалося добре від розлючених „ризикантів”. А одного разу — як оповідав нам Шпота — за відмову дістав Батько при вечері ложку по чолі так, що аж гудза мав. Батько не покарав козака тільки почухався в лоб і далі сварився зуб за зуб.

Таке то, здається, „різко” й виправа на Умань.

(Докінченне буде.)

аршиєпископів, генералів, кураторів, президентів і інших достойників польського косяола і бюрократії та Головного Заряду Т. С. Л., про освітню данину (податок) для Вихідної Малопольської. Під загрозою національної катастрофи, головно на

східних окраїнах — читаємо у відозві — польська суспільність має негайно зложити тяжкі мільярди на творення польських шкіл в кожній українській оселі, а далі на польські захоронки, захисти, бурси, інтернати і т. п. (Далі буде).

членів партії з „верхів“, які приказували, карали „командіровками“ на партійну службу в глухі закутини Росії, а навіть розстрілювали, а „дизни“ мусіли це все без ропоту виконувати. Комуністична партія, організована на військовий лад з незвичайною дисципліною, стала нестерпною й для її власних членів, через це що вона перемінилась в олігархію (владь невеличкого гуртка) людей живучих по центрах, які до цього дуже задрізно оберігали свої позиції. Другою причиною роздору було це, що ці комуністи, яким доручено стати неперманентами (— цей що працює в „непі“. Неп, це скорочена назва для „нова економічна політика“ що допускала вільну торгівлю і приватну власність) дуже у своїм новім становищі засмакували. Вони почали гарно вбиратися, добре їсти, словом вести життя совітських буржуїв („совбури“) а між тим їх давні товариші, комуністи-продетарі іноді не мали що ї їсти. Таким робом зросла опозиція, яка обняла першусього молодих і недавніх комуністів. Партія поділилась на дві групи: невеличку, владь „імущих“, (їм звуть Чека) на чолі яких знаходяться Каменєв, Сталін, Зіновєв і Калінін і на опозицію, якої провідниками є Сяпронов, Преображенський і Радек. Роздор став небезпечним і може мати великі наслідки для внутрішнього життя Росії від тої хвилі, як до опозиції прилучився хорий і пробуваючий на разі на відпустці Троцький. Бо по стороні Троцького, що займає становище головнокомандуючого всіми збройними силами Росії станула частина війська, а іменно вся московська воєнна округа. команда поїзду предсідателя воєнного совіта ССРСР і и., а навіть полк Чека. Спір дійшов аж до самих мас. Одні комячейки почали висказуватися за „Чека“ а другі за „лінію опозиції“.

Сім „чуд“ на півострові Кореї.

На східній березі Азії є півострів Корея, про який довго сперечалися Китай і Японія, а який тепер належить до Японії. На тім то півострові знаходиться сім „чуд“ якими корейці дуже гордяться.

- Перше: то джерело Кін-Шанко, якої вода лічить всі недуги.
- Друге: дві криниці на двох кінцях півострова. Коли одна з них повна то до другої опорожнюється. Вода в криниці на півночі солодка, на півдні гірка.
- Третє: Підземна печера, в якій сталося такий сильний вітер, що ніхто там не може вдержатися на ногах.
- Четверте: Ялиновий ліс — невичерпаний; по зрубання якого-небудь дерева

- виростають свіжі пні з коріння.
- П'яте: камінь, що висить в повітрі. То величезна скала, що на вид немає ніякої підпори; одним боком стоїть вона на високій горі, але корейці впевняють, що між скалою а підставою можна скрізь протягнути шнур не стрічаючи опору. Скалу ту вважають за велику святість.
- Шесте: святий камінь, що на вершці високої гори, від віків видає із себе світло і тепло.
- Семе: святиня Будди. В ній усяка рослина, хочби мала найкращі умови розвитку, сейчас висихає. Жадне звіря не далося ніколи ввести до тої святині. Воно дасться радше забити, а порогу святині не переступить.

Відбудова Франції.

Французи відбудовують свої знищені землі великим накладом праці і грошей. По обчисленню їх воєнні шкоди виносять 102 мільярди золотих франків, а на це дістали вони від Німців всього 4 мільярди зол. фр., решту докладають самі. Ось кілька примірів відбудови:

з 3,300.000 гектарів землі, що стала наслідком війни неуправною (рови, шанці, тощо) зроблено управною 1,700.000 гектарів, зі 740.000 знищених домів відбудовано 553.000, з 23.000 фабрик відбудовано 20.000 і т. д.

Роздор у комуністів.

В Росії злюбою дня є розклад Комуністичної партії на дві взаємно побороюючі себе групи. Вони а давна воруговували з собою, невдоволення кипіло в середині, але, поки Ленін був здоров, не виходило на зверх. Він усе вмів погодити во-

рогуючих. Тепер він хорий, без впливу і влади, — як пишуть емігрантські російські часописи „невмінняємий“ — і всі довго здавлювані суперечности вибухли незвичайно сильно. Роздор має дві причини перша, це невдоволення звичайних

Все вістре а таку опозиції звернулося не тільки проти „бюрократизму противемократичних“ провідників „Чека“, але — перш усього проти самої нової економічної політики (проти „непа“). Покищо Троцький атакуюс, а Чека потрохи уступас. Як спроби закінчиться не знати. Бо у Чека є люди сильні досвідом, а головно тим, що засиділи вигідні теплі „містечка“.

Для Америки, Канади, Бразилії і прочих країв

передплата виносить 3 долари річно, які просимо пересилати на нашу адресу порученими листами. Спішіть, щоб не було задержки в висилці газети.

По той бік греблі.

Податкова політика.

(Оригінальна допись.)

За минулий рік зібрано з цілої території со-ітів 132 мільйони пудів зерна на податок. З того Україна заплатила 66 і пів мільйона пудів, себто мало що не половину всього податку. А Україна становить лише 10-ту частину території со-ітів в Європі, а всього 50-ту часть, якщо брати під увагу і азійські території, безмежну Сибір і пр. А чому ж майже половина податків припадає на Україну? От тут і загадка. Чому? Не один раз ставить собі таке питання громадянин України тай не находити на него відповіді.

З простого рахунку виходить, що Україна покриває своїми податками потреби других країн, з якими вона опинилася під одною владою. Через те й так тяжко живеться українському селянинові, тому податкова шруба так пригнітає українське село. Та чи лише село? І місто в такій самій мірі угинається під податками, що й село.

В кожній державі платять горожани податки. Це зовсім зрозуміла річ і інакше бути не може.

Подивімся на Польщу. В ній Поляки складають податки, а польська влада, їх влада розділює гроші на такі цілі, які користні для польського народу.

На школи, приюти, кольтонізацію і т. д.

Дуже подібне діється на Україні.

у нас частина податків іде в користь українського народу. Але лише частина! Як ми вже згадували, Україна оплачує своїми

податками інші краї. Чому? Бо український народ не є ще повноправним господарем на своїй землі.

Він не може всіх своїх грошей зуживати для себе, не може, бо Україною править не лише Харків, але й Москва. А доки так буде, доки Україна не стане зовсім незалежною від Москви, доти податки українського громадянина будуть іти на Москву, на світову революцію але не українському народові.

Всеукраїнський зїзд Рад.

Зїзд Рад, що був назначений на 14. січня відложено на 17. січня через те, що 14. відбудеться велика нарада комуністичної партії.

На нараді партії сподіються дуже поважних заколотів в звязку з непорозуміннями, які зайшли в лоні партії.

Зріст доріжні.

За 1923 рік подорожили: пшениця 284 разів, жито 242 разів, картоплі 500, масло 283, яйці 171, молоко 285, сіль 400, мило 412, нафта 650, залізо 389, підошва 400 разів. За цілий минулий рік найбільше зросла доріжня в жовтні, бо більш чим на 300 відсотків (%), а найменше в цвітні, бо всього на 4 і пів процент. Тепер, по кількох днях в новім році, після ославленної „вальоризації“ доріжня під-

скочила відразу так, що тепер ціни деяких товарів і продуктів першої необхідности стали дорожчі чим були перед війною у порівнянні зі золотом. І так метер малерії, що коштував перед війною 5 корон зол., тепер коштує 20 корон, мясо подорожало в 1 і пів рази, так само дорожче молоко, масло. За те заробітки менчі... „Вальоризація“ приведе здається за собою товариша, якому назва голод.

МИХ. ВОЗНЯК.

Чужинець про Україну на передодні Хмельниччини.

Автор і твір.

„Панове! Карту, яку предкладаю вам, уложив я не на підставі чужих вісток і не на підставі чужих слів; я уложив її сам на підставі докладних вимірів, які поробив я в усіх місцевостях того краю, котрий вона уявляє собою. Це повинно бути запорукою як її повправности, так і правдивости мого викладу. Важні припоручення, які я виповняв у часі війни у тих землях, лишали мені мало вільного часу; тому я був приневолений ужити не менше вісьмох літ, щоб привести цю працю до можливої досконалости, маючи можливість працювати тільки випадково.

„Користуйтеся ж у своїх вільних годинах плодами моїх праць, спо-

глядаючи в своїх кабінетах на цей рідко-прегарний край, більшу частину якого заселено при мені, а його міста й кріпости побудовані згідно з моїми плянами; думаю, що ви будете мені вдячні за те вдоволення, яке я зроблю для вашої хвалебної цікавості”.

Ось із такою передмовою звертався до читачів свого Опису України з картою її, виданого в Франції вже третім накладом у 1660 р., Француз, військовий інженер Гійом Левассер де Боплян. В 1632 р. він перейшов з француської військової служби на таку ж службу до Польщі й прослужив у ній до 1648 р., головню воюючи з козаками на Україні, будуючи тут міста й фортеці та закладаючи оселі на широким українських степах. Вернувши до Франції, він видав у 1650 році в Руані книжку про Україну в сто примірниках для своїх приятелів. А „що багато осіб, котрі бачили її, не тільки не признали її непри-

смною, але навпаки дуже прихильно поставилися до неї”, вийшло в 1651р. друге видання твору Бопляна з кількома малюнками й картою України п. н. „Опис України”, що містить у собі кілька провінцій польського королівства, розложених від границь Московщини до границь Семигороду, а притім їх звичаїв, форми життя та способу ведення війни”. Українські визвольні війни за Хмельницького, які зацікавили західню Європу у високій мірі, зробили книжку Бопляна про Україну дуже модною. Вона так припала до вподоби західноєвропейським читачам, що 1660 і 1661 роках випустив один паризький видавець нові видання Боплянового Опису України. Помер Боплян 6 грудня 197 р., отже 6 грудня 1923 р. минуло 250 років від його смерті.

Боплянова характеристика Українців.

Україна в Бопляна це низка земель, що творять окремий край

Огляд світових подій.

Мек Донелд виголосив в Albert Hall промову, у якій, як ми вже писали, зазначив, що з хвилиною входу до влади не має наміру робити негайних соціалістичних до-свідів, бо є прихильником по-степенного розвитку форм людського співжиття. Він сказав що буде вборювати усі спроби порушення європейського миру, стремитиме до відбудови Німеччини і визнання Совітів, хоча не погоджується з їх внутрішньою господаркою. Виробити проєкт міжнародної конференції, яка дуже можливо візьметься до перевірення деяких точок версайського трактату. З Францією житиме в згоді, бо уважає спір з нею дуже шкідливим. Загалом з цілої програми віє ессеровим духом і вся вона має основою одно, аби якнайскорше створити умовини для розвитку великої торгівлі і промислу. Отже бачимо, що хоча в Європі було много крику, ізза цього що в Англії найбільш могутій і буржуазній державі світа, приходить до влади ліве правительство, скінчилося на приповідці: „богато галасу з нечева“. Відвічна це правда що політика держави є зависима від її географічного положення і її економічних потреб, а не волі міністрів. Найкращий приклад маєм на большевиках, які проголосили перед захопленням влади багато дечого гарного а як прийшли до влади, почали вести державну політику російську незгірш, а хто зна чи не краще чим Петро Великий і Катерина II.

У дальшому розвитку англійського державного життя висувається ще можливість, що кабінет Мекдонелда довго не вдержиться через це, що він матиме чисто лівий характер і не найде безумовної піддержки лібералів. Тоді однак він є рішений розв'язати парламент і відкликатися до виборців. Покищо остається отвертим питання, чи він це дійсно зробить бо нові вибори

вивелиби англійське суспільництво з рівноваги а воно дуже бажає вже усталеного і спокійного життя.

Берлінські часописи доносять з Риму, що намічується італійсько-англійське зближення як противага на зближення французько-чеське. Ця вістка тільки підтверджує здогад, що поза мирними і приязними заявами йтиме тихе але напружене соперництво між Англією і Францією довкола котрого, як довкола осі, крутитимуться усі європейські сили.

Конференція в Білгороді

між трома прем'єр-міністрами Бенешом (Чехи), Дукою (Румунія) і Нінчічом (Югославія), зачалася 9. січня. Серед безлічі бенкетів і прийнят, радили панове міністри над справами, які торкаються перш усього Малої Антанти. А саме над контролею фінансів Угорщини (аби вона не вжила заграничних позичок на зброєння) над взаїминами М. Антанти з Росією і Францією. Конференція видала вже офіційну заяву, у якій підчеркнула, що ті наради носить мирний характер. Тому, що у нараді бере участь Д-р Бенеш, один з найбільш талановитих сучасних дипломатів, якому перш усього завдячує Чехія це, що з нею так всі числяться, отже тому Європа дуже інтерисується конференцією і очікує якогось нежданого закінчення, як неожиданим для всіх був чесько-французький союз.

Думають, що Бенешови вдасться довести до цього, аби М. Антанта яко цілість заключила з Францією союз. І тоді Франція матиме величезну перевагу в середній Європі і кращий зв'язок з Росією. Прийшли навіть, покищо непотвержені відомості, що в Празі мавби тоді бути утворений для М. Антанти штаб генеральний під доглядом Франції і вона тоді на цілу третину зменшилаби своє військо.

Що до становища зглядом Росії то погляди у М. Антанти мабуть поділені. Румунія є за далеко ідучими дипломатичними і торговельними зносинами з нею, а Югославія цього не дуже похочує.

На кожний випадок можемо сказати, що М. Антанта скріпляється і може стати силою, яка дуже зважить на майбутніх відносинах Європи.

Греція,

хоча як відомо, прогнала короля, який бідака мусів їхати на ласкавий

хліб до свого тестя румунського короля, найшлась в труднім поло-

від Польщі, Московщини й Семигороду. Це країна Козаків, бо тут одержали початок ті благородні вояки, котрі носять тепер імя запорожських козаків“. Говорячи про відвагу козаків, уважав автор незайвим сказати про їх звичаї й заняття. „Відомо, що між ними стрічаються взагалі люде, котрі знають усі ремесла потрібні в людській життю“. По мистецьки виготовляють салітру й роблять із неї знаменитий порох. Жінки в них займаються врядженням, а всі вони вміють гарно обробляти землю, сіяти, жати, пекти хліб, приготувати різні роди мяса, варити пиво, мід і брагу, гнати горілку й т. д. „Місцеві мешканці, всі без винятку, без різниці полу, віку й мастку, старіються перейти один одного в п'янстві й п'янтиці й нема другого християнського народу, що так мало дбавби про завтрішний день“.

„А в тім треба признати, що всі вони здатні до зайняття усякого

роду, хоч одні знають краще одно, инші друге ремесло. Стрічаються також люде з вищим рівнем духового розвитку, ніж уся маса, але на загалусі вони досить розвинені, хоч уся їх діяльність звернена виключно до того, що користне й конче потрібне, головно до сільського життя“.

„Урожайність ґрунту доставляє мешканцям хліба у такім богатстві, що нерілко вони не знають, куди його подіти, тим більше, що в цім краю нема сплавних рік, які впадають у море, крім Дніпра, що в п'ятидесяти милях нижче Києва затамовується тринадцятьма порогами, які займають простір добрих вісім миль від першого до останнього, що творить цілий день дороги, як це видно на карті. Ця перепона перешкаджає їм сплавяти хліб до Царгороду; відсіль походить їх лінивство, наслідком якого вони беруться за роботу тільки під примусом крайньої потреби, коли

не мають засобів, щоб купити те, чого потребують; вони волять узяти те, що потрібне для їх вигоди, від Турків, їх добрих сусідів, тільки щоб не заробляти самим. Вони вдоволяються малим, щоб тільки було що їсти й пити.

„Козаки визнають грецьку віру, яку називають руською, вони святкують усі свята та зберігають пости, які в них тягнуться протягом вісьмох або дев'яток місяців у році; в часі посту вони цілком здержуються від мяса та з незвичайною впертостью заховують цю формальність у переконанні, що спасення душі залежить від різниці їжі. За те, мені здається, нема на світі народу, котрий дорівняв би їм у здатности пити, бо ще не витверезилися, як зараз беруться знову пити. А в тім так буває тільки у вільнім і мирнім часі, але в часі війни або коли вони приготувляють який небудь похід, тоді таерезість між ними найповніша й грубість можна за-

женню, бо не було чоловіка що мігби погодити розбурханій пристрасти і повернути звичайне життя. Такого чоловіка однак Греція мала: Венізелоса, що пробував в Парижі. До нього вислали депутацію, писали письма і він дійсно приїхав. Його зараз обрали головою Народнього зібрання. Часописи пишуть, що він хоче довести до всенароднього голосування, у якому нарід має висказатися, чи хоче короля чи ні, а коли хоче, то чи нового, чи старого. Коли властєся довести до цього, що нарід вже вискажеться, тоді Венізелос думає знова виїхати за границю. Були чутки, що його хотіли врятувати, але ці чутки показали ся неправдивими.

Президент Палатинату замордований.

Палатинат це та німецька провінція над Реном, в якій взяли владу „сепаратисти“ (тобто такі, що хочуть цю провінцію відділити від Німеччини. Сепаратистів підпирає дуже — передовсім гр шми — Франція). Німецькі патріоти не могли з діяльністю сепаратистів погодитись — і вбили президента Палатинату Гайнце і чотирох провідників сепаратистів. Вбивство довершено в

реставрації до якої зайшов Гайнце в більшім товаристві. Узброєні замаховці прийшли до реставраційної сали, звернулися до гостей з зазивом аби були спокійні, бо замаховці стрілятимуть лише ворогів Німеччини. Ціле товариство Гайнце вистріляло, (шість осіб) а самі втекли. Окупаційні французські влади внаслідок цього визначили Гайнце в рожан Палатинату.

Арештування фашистів в Варшаві.

Оноди переведено у Варшаві арешти членів тайної організації „Поготове Патріотуф Польських“. Сконфісковано важний матеріал, який компромітує багато поважних

польських політиків. Польські фашисти задумували перевернути теперішню владу і захопити владу у свої руки.

Чехи

меткий народ і заключають нові торговельні договори. Невдовзі мають заключити торговельний договір з Швецією, Данією і Фінляндією.

Чехи прагнуть конечно мира.

Тому хочуть навіть посередничити між Росією і західними державами в справі признання російського правительства. Лише Росія не дуже хоче того посередництва.

Розмова бубнами.

Від давен давна послуговувалися Мурини в Африці бубном до передавання ріжних вісток. Хоч безчисленні їх племена мають усякі мови і між собою не розуміються, то мова бубнів є для всіх зро-

зуміла. За помічю бубна передають собі Мурини дуже скоро відомости. Вістка летить зі села до села, з племена до племена і обігає в короткім часі величезні простори. Знаків подаваних бубном не розуміє жаден білий. Вони зрозумілі тільки для чорних.

Один англійський капітан оповідає про той бубновий телеграф таку історію:

„Я був у Ібадаг, місті якого нема на жадній мапі Африки, хоч воно має 200 тисяч жителів. Вони всі Мурини і стоять на дуже низкій ступені культури. В тому місті я мав вишкіл чорних рекрутів. Одного разу мені попсувся телеграф і я не мав жадних вісток зі світа. Нараз між моїми рекрутами загудів барабач і вони зачали збігатися в гуртки і радити на чимсь. Я запитав, що це значить. Мені підповіли, що на морю затопився великий корабель. Я не хотів у це повірити, але по трьох днях, коли телеграф направлено, прийшла вістка про затоплення корабля „Люзитанії“.

Як бачимо ця вістка прийшла дуже скоро при помочі барабанів, від побережа аж у середину Африки. Графляються випадки, що навіть воюючі між собою племена передають собі барабанні вістки і в короткім часі ціла країна Муринів знає про якусь важну подію.

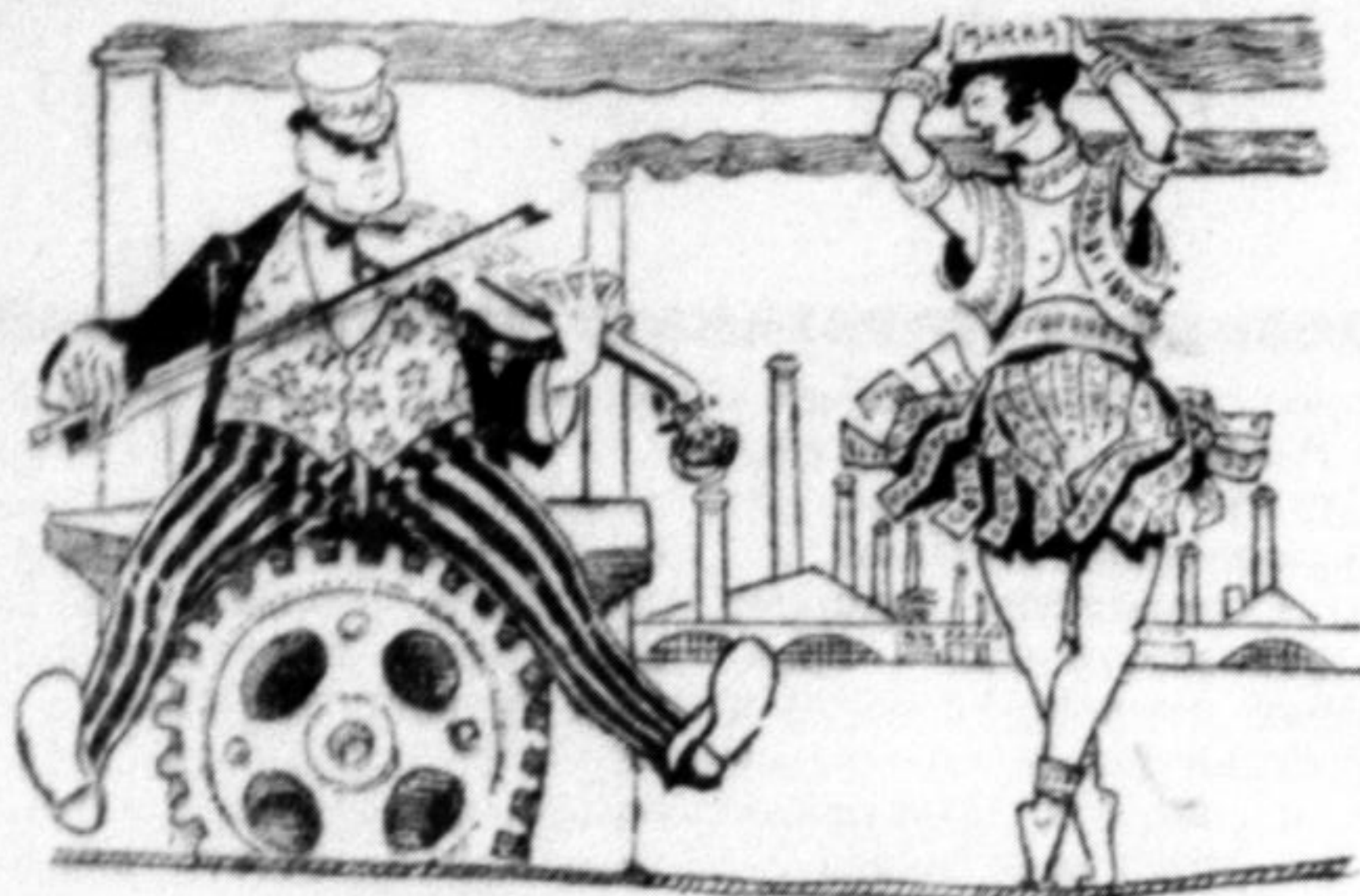
примітити тільки в одязі. Козаки тямучі і бистрі, забавні й щедрі, не прагнуть великих багатств, але більше всього дорожать своєю свободою, без якої не можна подумати життя для них, це головна причина, що приневолює їх до бунтів і повстань проти місцевих вельмож, скоро вони зачнуть їх утискати так, що рідко проминає більше ніж сім або вісім літ від одного повстання до другого. А в тім це зрадливі і хитрі люди, котрим ні в чім не можна довіряти. Вони незвичайно сильної будови тіла, легко переносять холод і спеку, голод і спрагу, на війні відзначаються невтомністю й сміливістю та взагалі не дорожать життям. Більше всього показують сприту й непохитності, борючися в таборі, себто від заслоною возів (бо вони дуже влучно стріляють із рушниць, які становлять їх звичайну зброю), а також при обороні укріплень і на морі, але менше

виказують мистецтва верхи на конях... І колиб вони були так само мистцями в кавалерії, як є в піхоті, я думаю, їх не можна побідити. Козаки всі високого росту, відзначаються силою та здоров'ям, вони люблять гарну одіж, що легко за примітити, коли їм удасться ограбити сусідів, в іншій часі вони одягаються досить скромно. Вони мають від природи добре здоров'я... Козаки дуже рідко вмирають від хвороби, хіба тільки в глибокій старості! більшість кінчас життя на полі битви.

„Шляхта в краю, дуже не численна, в усім наслідок польську шляхту й очевидно стидається визнавати иншу віру крім латинської, яка щораз більше шириться між нею, не зважаючи на те, що всі князі та знатніші люди походять від прввославних предків.“

(Далі буде).

Ширіть „Новий Час“!

Кождий з нас гарує тяжко
І клане життя собаче
А тимчасом доляр грає
А... німецька марка скаче.

Як треба робити зізнання до маєткового податку.

Б). Оцінювання незабудованих площ переводиться після окремої табельки, в якій подано вартість 1-го квадратного метра площі в тисячах марок, при чому ціни одиничні залежать від положення площі і місцевості. Як площа знаходиться в більшій місцевості її є положена при головній вулиці або в середмістю оцінюється її після вищих одиничних цін від тих площ, ще лежать на передмістях менших місцевостей.

Оцінювання будинків, котрі не становлять складової частини рілних господарств переводиться після наведеної нище табельки, в якій подано вартість одної убікації в міліонах марок.

Число мешканців місцевості в тисячах	Число убікацій в будинку						
	до 5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	понад 100
до 5	8	7,5	7	6,75	6,5	6,25	6
5-10	10	9,5	9	8,75	8,5	8,25	8
10-20	12	11,5	11	10,5	10	9,75	9,5
20-30	14	13	12,5	12	11,5	11	10,5
30-50	15	14	13,5	13	12,5	12	11,5
50-100	16	15	14,5	14	13,5	13	12,5
100-200	17	16	15	14,5	14	13,5	13
200-500	17,5	16,5	15,5	15	14,5	14	13,5
повн. 500	19	17	16	15,5	15	14,5	14

Як з цієї табельки видно вартість будинків залежить від кількості убікацій та місцевості. Ця табелька відноситься до будинків мурованих, викінчених і удержаних в добрім стані. Ціни обіймають будинок разом з подвір'ям і площею, на якій стоїть будинок. Як що бу-

динок немурований, ціни можна обнизити о 10 процент.

Для будинків торговельних і промислових передбачується звижку до 20 прц., а для будинків, вибудованих в місцевостях вакаційних або купелевих звижка вносить 50—100 прц. В залежності від цього, чи будинок положений ближче або далше від середміття вносить знижка від одиничних цін на 10—40 прц., а на 25 прц. належить признати знижку цим будинкам, викінчення яких не є добре а тільки звичайне, а з огляду на стан, в якому даний будинок знаходиться оцінювана його вартість може бути обнизена від 5—30 процент.

В) Оцінку майна тих торговельних та промислових підприємств, які ведуть правильні торговельні книги переводиться на основі їх білянсу з дня 1. липня 1923 р. Цей білянс має виказувати дійсну вартість в дотичному часі активів і пасивів підприємства. Оцінку движимого і недвижимого їх майна переводиться в цей спосіб, що їх ціну набуття множиться через окремі вальоризаційні множники, установлені для окремих речинців в часі від 1. січня 1905 до включно 1-го півроча 1923 р. Висоту цих множ-

ників подали ми в чч.: 2 і 3-ім нашого часопису. Мاستок підприємств, які не ведуть правильних торговельних книг, оцінюється на основі многократности обороту, досягнутого ними в першій півріччі 1923 р. Суму усталеного обороту ділиться через три а відтак множиться через передбачені для кожного підприємства торговельного співчинника. Такими співчинниками є: а) для торговлі кінями $\frac{1}{2}$; б) дробом $\frac{1}{4}$; в) книгарні $\frac{1}{4}$; г) свочами, яриною, набілом 2 і т. д. Подібно усталюється і вартість майна і промислових підприємств, для яких усталено окремі вальоризаційні множники. Списом торговельних і промислових підприємств, які не ведуть правильних книг обнятих є около 50 торговельних і промислових підприємств.

Г). Оцінку домового урядження переводиться після слідууючої табелі:

Від поміщення	Вартість 1-го поміщ. в міліон марок									
	урядження	дуже вибагливого			заможного			пересічного		
		вел.	сер.	ма-лі	вел.	сер.	ма-лі	вел.	сер.	ма-лі
Канцелярії	200	150	120	100	80	60	50	40	30	
Спальні	100	75	60	50	40	30	25	20	15	
Ідальні	80	60	50	30	25	20	15	12	10	
Кухні	40	30	25	20	15	12	10	8	5	

Повишою оцінкою обняті всі предмети, що знаходяться в даному поміщенню а зокрема меблі, одежа, білизна, дивани, порцеляна, образи, кухонні начиння і т. д. Виняті є з під цієї оцінки предмети з плятини, золота, срібла і дорогих камінів, оцінку яких переводиться після їх пересічної оборотової вартості в дни 1. липня 1923 р.

При цій оцінці означена вартість одного міліона Мп: на 50 золотих франків.

Для приміру подано слідуоуче обчислення: Коли хто має пересічне, середне поміщення (а таких є у нас найбільше) яке складається з спальні, ідальні і кухні то його вартість представляє 40 міліонів Мп. згідно беручи курс франка на 20.000 Мп = 2000 золотих франків, отже поміщення є вільне від оплати податку від майна.

Курс зол. франка для влат маєтков. податку.

В однім з останніх чисел нашого часопису подали ми курс цього франка включно до 31. XII. м. р., а саме:

Дня 17. XII. установлено цей курс на марок п. 1,002.60, 18. XII. 1,120.700, 19. XII. 1,233.000, 20. XII.

1,203.250, 21. XII. 1,183.000, 22. XII. 1,165.000, 27. XII. 1,146.800, 28. XII. 1,208.400, 29. XII. 1,215.400 а 31. XII. 1,220.600.

Дня 6. I. 1924: Мп. 1,390.000, 7. I. 1,410.000, 9. I. 1,850.000, 10. I. 1,950.000, 11. I. 1,910.000.

Наша еміграція.

Недостачу рухливих і працьовитих людей, які давали-би почин усякій громадській роботі, відчувається на всіх ділянках нашого життя. Причиною тої недостачі діяльних людей тут в краю є між іншим те, що значна частина найсвідоміших укр. громадян опинилася наслідком політичних і воєнних заверух 1914-1920 рр. за кордоном. Найбільше виїмигувало Галичан. Наші люди розбрилися по всіх частях світа, передусім по західній Європі. Найбільше число емігрантів перебуває в ЧСР., бо около 10.000. Кілька сот є в Австрії в Німеччині, Югославії і т. д. Нас займає в першій мірі укр. еміграція в Чехії яка найчисленніша. Можна-би її поділити на 3 групи. Перша і найважливіша зросла в 1919 і 1920 рр. Це військова еміграція. Її ядром стала гірська бригада групи Кравца, що перейшла в маю 1919 р. під напором польських відділів через Карпати на Чесько-Словацьку територію. Сконцентрована в півн. Чехії в Нім. Яблонім, доповнювалася українцями вертаючими з різних полонів, італійського, сербського, румунського передусім польського. З переходом бригади ген. Кравца літом 1920 р. на Закарпатте створено другий табір в півн. Чехії в Ліберці. Крім тих таборів було кілька zorganizованих робітничих куренів на Закарпаттю В 1920/21 начислювано в ЧСР. кільканайцять тисяч укр. вояків, в тім числі около 1500 старшин. Частина були добре zorganizовані, заведена взірцева дисципліна, і так що в нічім не уступали чеським відділам, навпаки чеські команди ставляли наші частини своїм за взорець. В дипломатичних заходах уряду ЗУНР являлися наші бригади поважним атутом і могли стати завязком нової галицької армії.

Рішенням рали Амбасадорів з 14/1 1922 перечеркнуло всякі плани і надії. Команда зачала розпускати стрільців, які і без того часто опускали свої частини і відїздили або в Галичину або на приватні заробітки. Рівнож поважне число старшин відїшло до краю, деякі на різні посади таки в ЧСР. Тепер чеська влада ліквідує табір в Йозефові, а робітничі сотні і курені розкидані по всій Чехії рівнож розпускаються. Число військової еміграції змаліло на приблизно 2500 люда. Приходиться створити сумний факт, що не всі вертають до краю (не говоримо про тих, що їм поворот покищо дійсно неможливий). Маємо на думці тих, що могли-би вернути і мимо того радше піднаходять собі заняття таки в Че-

хії, деякі жечяться з чужинками і т. д. Таких треба нап'ятувати як народних дезертирів. — Не можна сказати, щоби час приведеній на еміграції був для наших військових страчений. Богато дечого доброго навчилися вони на чужині. По таборах, по робітничих відділах розкиданих по різних містах ЧСР провадилися курси неграмосних, заклалися читальні, бібліотеки, дальше майстерні кравецькі, шевські, слюсарні і т. д. Також на різних роботах мали стрільці нагоду вивчитись всякого ремесла, розумного господарства тощо. Відносно найбільше скористали на еміграції старшини, з яких велика більшість записалась завдяки прихильному відношенню чеського уряду і військових властей на всякі високі школи і дістали змогу кінчити свої студії.

Другою категорією еміграції є студентство; більшість рекрутується саме із згаданих старшин; значне число студентів прибуло те-ж з Галичини, Волині, богато також з військових старшин УНР які опинилися були в польських таборах. Про студентство пишеться досить часто по різних укр. часописах так, що громадянство в більшості поінформоване про його життя на еміграції. —

До третьої групи можна би зачислити політичних емігрантів; є то бувші члени уряду, закордонних посольств, урядовці і різні громадські діячі так із зах.-укр. земель

як із Вел. України перебуваючі в ЧСР, передусім есери (соціал-революціонери) з б. мін. УНР Микитою Шаповалом і Григорієм на чолі. З допомогою чеського уряду зорганізували вони Громадський Комітет в Празі, що являється осередком і ініціатором усього культурного руху в ЧСР, дальше Господарську Академію в Подсбродах, Педагогічний Інститут в Празі, кооперативні курси і т. д. Треба признати, що укр. еміграція виявила значний організаційний хист і творить деякі нові цінности на культурно-просвітнім полі. Однаковий застій в громадській ділі в краю спричинений недостаткою культурних робітників є далеко більшою шкодою для нац. справи, як ті користи, що їх приносить еміграція за кордоном. Кожда інтелігентна і ідейна людина перебуваюча на еміграції є для нації скарбом закопанним в землю без пожитку.

Тому справа еміграції і з огляду на тих, що жертвували усім за укр. державність а тепер о голоді і холоді коротають своє життя і з огляду на тих, що хоча можуть покинути думку повороту і віддалися праці на чужих полях, тобто стали простими дезертирами, і в кінці зогляду на пекучий недостаток громадських робітників в краю — є справою найбільш пекучою, а разом болючою раною на українським народнім організмі. Ця рана все більше і більше ятриться тому найвища пора приступити до її усунення. —

Хто виступає проти рівноуправлення жінок?

Жінки — як звісно — не мали досі рівних прав з мушчинами. Не дуже то вони тих рівних прав потребували, але в останніх роках перед війною багато з них домогалося, щоб їх під кожним оглядом зрівнано з мушчинами. Знаємо, що в останніх часах вони добилися вже багато прав, між інчим права участі в виборах — хоч не у всіх державах — та навіть права бути послом. Однак показується, що зрівнання прав добиваються тільки одилиці, а загальні жінки ще й досі волить царювати в обмеженім царстві „кухні“.

Повищі слова стверджує подія, що зайшла у Франції. Одна із провідниць жіночого руху впала на добру гаду, як

добути виборче право для жінок. Вона почала іменно агітувати за введенням примусової служби для жінок. Думала, що коли жінки як і мушчини складатимуть податок крові то матимуть як і ті виборче право.

Але що сталося?

Коли вона виголосила велику політичну мову в тім дусі і порушила ту справу, жінки що були переважно зібрані на вічу не тільки що висміяли її але хотіли ще й вибити так, що вона ледви втікла.

Отже хто виступає проти рівноуправлення жінок?

Самі жінки!

ХРОНІКА

Села Воскресінці, пов. Коломия.

(Продовження.)

В неділю третього марта 1918 року святкували ми найбільше свято Воскресення України і заключення миру з осередними державами. Із нашого села вирушили і старі і малі з прапором на здвиг до Коломиї.

Звиш 30.000 народу взяло участь в цім святі.

Та війна тревала дальше і то ще лютіша бо аж тепер бились ми за себе, за волю нашої України. Війна з Поляками тревала до кінця липня а 27. V. 1919 р. заняли Коломию „обдерті“ Румуни. З людьми обходилися по звірськи. Дня 30. IX. 1919 р. передали Румуни знов Коломию Полякам. — Це бувби кінець

світової війни. — Вправді билась Польща в Большевиками, але ще наших до свого війська силою не брали.

Так покінчилась страшна світова війна.

І та війна не дала нашому народови нічого. Марно лягли наші свою кров здобуваючи в австр. війську Поляками від Москалів Варшаву. Марно лягли свою кров і сіяли по Галичині могили виганяючи Москалів з Галичини. Зі всего того скористали Поляки, бо ліпше були приготівані на ті події, на які треба чекати кілька віків.

Наслідки війни: Село перед війною було задовжене. Через війну, через упадок вартости гроша, посплачували довги. За те гірша деморалізація. Війна лишида за собою всякі недуги. Сильно запанувала горячка до курення, бо було досить тютюну за Москалів, так, що тепер малі діти — (осмилітки) курять. Але війна сильно освідомила парод. Тепер вже нарід знає:

... хто він яких батьків,
ким, й за що закутий!

Читальня „Просвіти“. Підчас війни, ніхто й не думав про читальню. Аж 1918 р. в літі відновлено читальню (с. Побігушій). Почали передплачувати часописи, почали сходитися до читальні — і старші (що тепер є рідкістю) — і молодші. Тоді „Драматичний місцевий Кружок“ дав цілий ряд вистав як: „Назар Стодоля“, „Сватанс на Гончарівці“, „Перехитрили“, „Наталка Полтавка“ і „Верховинці“. Нічо не зражувало молодих акторів і молодого режисера уч. V кл. гім. (тепер теолог). Праця давалаби дальше гарні наслідки, якби не нова війна з Поляками. Тоді то режисер і „актори“ пішли підо Львів, а в селі „притихло“. Кілька разів відновлювано читальню, але вона не проявляла жадної діяльності, а діяльність обмежувалася на „Драмат. Місц. Кружку“. В 1923 р. вибрано виділ зі самих старших людей, котрі помимо своєї доброї волі, не можуть привести читальні до розцвіту. Читальня має бібліотеку в числі около 90 книжок, 7 м² дерева з „експозитури“ і 150 доларів призначених на будову театр. салі (як також і дерево). 150 доларів має ще в Америці бувший член цієї нашої читальні Ф. Гуцуляк, — (про котрого була згадка) і пришло їх коли зачнуть будувати будинок. Крім того кілька бочок цементу, який придбав своїми виставами — „Аматорський Кружок“.

„Аматорський Кружок“ Найдовшим, що до існування — є в селі „А. К.“. Він існує від 1912 р. і проявив своє життя досить ярко за той час. По війні він перший зачав „жити“ і давати пред-

ставлення, про майно читальні дбати, слави добувати“. (Як би не те, що нема своєї театральної салі і не перешкоди з боку Коломийського Старіства „Д. К.“ вишколивсяб і що мігби пописуватися перед мійською публікою). „Д. К.“ „грас“ найбільше на феріях, тому, що тоді ученики можуть більше працювати, як підчас шк. року, (учеників є: чотири з 6 кл., один з 5 кл., один з 3 кл., а один з 1 кл., разом 7 учеників, 3 академіки і 2 абітурієнти). В 1921 р. спинював діяльність „Драм. Кр.“ побут польської кінноти в селі.

Ніяке військо не далось так селу в знаки, як польське. Крали так неможливо, що люди мусіли ночувати в полі коло сіна. Лучалися случаї, що господар кидав хату, майно і все добро, а сам втік на чужі хати“. Бо жовнірам не вистарчав їх харч через те й казали людям собі варити. Є факт, що господарі побиті утікали з хат. — Були в нас в селі і дикі козацькі полки підчас війни, і ті не пакостили чужим Австрійцям так, як польські кавалеристи підчас мира.

Людська цікавість.

Кілько то річий робиться на світі для задоволення самої тільки цікавості! Щоб ту вроджену цікавість задоволити чоловік не вагається піднятися найвищих трудів, а навіть піти на очевидну смерть.

От, хочби виправа на вершок гори Еверест, що знаходиться в громаді гір Гімалаїв в Азії. Гора та висока на більш менш на 8845 метрів, майже два разів вища від найвищого альпійського вершка. Досі ніхто ще на вершку Евересту не був. Отже деяких смілячків і збирає цікавість. А ну, як то воно на самім вершку?! Чи не можнаб туди видрапатися. От цікаві і вибираються в важку дорогу, драпаються в гору.

Досі було дві виправи на гору Еверест. Виправа, що відбулася 1921 року мала за ціль розшукати тільки вигідну дорогу, що веде на вершок. За нею слідувала друга наукова експедиція в 1922 році; її учасники дібралися до висоти 7500 метрів, отже до вершка бракувало

ще около 15¹⁰ метрів. Великою перешкодою в драпанню на Еверест бувають сильні вітри, що віють від Індійського океану в часі від квітня до вересня. Отже удача виправи залежить дуже від погоди.

Весною цього року вибирається на Еверест третя з ряду експедицій. Учені перекопані, що по дволітніх досвідах учасникам експедиції удасться цього року дістатися на вершок.

Світ учених очікує вислуду експедиції з великим зацікавленням. Деякі льондонські газети позаключували умови з провідом виправи в справі помішування звітів про вислуду експедиції. На цим вони можуть зробити інтерес, бо такий народ як Англіїці ставляться з зацікавленням до таких експедицій і газети зі звітами будуть миттю розханувані.

Згадані редакції однакож обіцяють віддати зароблені гроші на наукові експедиції.

Нова поштово-телеграфічна тарифа.

З днем 8. с. м. стала обовязувати нова звальоризована постова тарифа. Почтові тарифи спираються на золотім франку, курс якого для красвих оплат буде усталюваний що дра тижні а для заграничних оплат щодня. Всі оплати є пристосовані до тарифових одиниць, з яких кожда рівняється одному швайцарському центімови. Після цього звичайний лист в краю коштує 10 центімів (одиниць), картка кореспонденційна 6 ц., лист заграничний 30 ц., картка загранична 18

цт., порученне листа 20 ц. Друк до 50 гр. 3 ц., до 100 гр. 5 ц. — Пробки товарові до 100 гр. 5 ц., до 250 гр. 10 ц. Пачки до одного кг. 30 ц., до 5 кг. 50 ц., до 10 кг. 100 ц., до 15 кг., 150 ц., до 20 кг. 200 ц. Лист „експрес“ 40 ц. Оплати телеграфічні: 8 ц. за слово. Пильні телеграми 20 ц. за слово. Курс постового франка означений до дня 15. ц. м. на 1,250.000 мп. Дальші курса цего франка на час від 15. до 31. січня ц. р. подамо в слідуочому числі.

Страшна залізнична катастрофа.

В неділю, біля 3. год. в ночі наїхали на себе два особові поїзди на шляху Радивилів — Здолбунів зараз за Радивиловом. Наслідки катастрофи просто жахливі. Стогони ранених розносилися з під розтрісканих возів, люди божеволіли з переляку. В першій хвилі не було мови про ратунок. Щойно над раном приїхав з Бродів ратунковий поїзд

та начато ратувати ранених. Убитих начислено 14 осіб, переважно самих Жидів. Ранених є 39 осіб, також переважно Жидів і дещо Поляків. Українських назвиськ між жертвами не стрічається. Завинили в катастрофі начальники стайцій Михайлівки і Рудні почаївської через кепське уставиленне получень. Іх обох арештовано.

ЗАБАВА.

На сільському вигоні двох малих хлопців.

Один держить в руках палицю, другий п'ять разів коротшу.

Старший зветься Михань, молодший Андрійко.

Зачинає Михань

— До кільки граємо нині?

— До сто мільонів!

— Ех, дурень ти! Не варта навіть і зачинати.

— А до кільки?

— До мільярда!

— Чорт бери! Зачинаймо!

Палиця пішла в рух. Михань кинув її Андрійкови і оба, пересуваючи по ній стиснутими в кулак руками, стали рішати: хто починає.

Андрійковий кулачок на версі.

— Вибивай Миханю.

— Нема чого.

А тепер умова.

— Кампа в обі руці?

— П'ятьсот тисяч!

— Ая! Гриз-бись! — крикнув Андрійко трохи люто.

— Мільон!

— Хай буде!

— А в праву?

— П'ять мільонів!

— Ну, а в ліву?

— Десять!

— Згода?

— Згода!

— Посилаю кампу. Позір!

— Чую!

Грають хлопці в кічку, що аж вигін сміється.

— Мільон, двацять, стоцятьдесять мільонів, п'ятьсот, вісімсотдесять мільонів...

— Мільярд! Мільярд! — кричить нараз Андрійко радісно.

— Моя виграна!

— Ну, нічо! — відзивається спокійно.

— Гр-ймо другу партію!

— Про мене! А до скільки?

Михань став надумуватись.

— До мільярда?... Гм?... За мало! До біліона? Тьфуй! Не варта навіть і зачинати.

— До тріліона! — крикнув нараз люто, та кинув Андрійкови палицю в руки.

Почалося, як перше.

— Мільон, вісімсот мільонів, мільярд п'ятьсот...

Стою з боку, та придивляюся комедії. Із півночі віє такий вітер, що й сам чорт не видержавби на вигоні пару хвиль, а тут тимчасом хлопці, і то не міські, а сільські, на пів голі, верзуть таке, що мій ти Боже!

Підходжу до них ближче.

— Миханю! — відзиваюся до старшого.

— Ти в котрій класі?

— Та в другій!

— А він?

— Він штубак! Присяйбо, що штубак!

Слеза.

Оцінки книжок.

Календарі на 1924 р.

Багато календарів видає щорічно Галичина, але я можу написати про ті лише, які редакція одержала: Календар „Червоної Калини“, „Просвіти“, „Український інвалід“, „Дніпро“ і „Громада“.

Календар „Червоної Калини“, видало В-во „Червона Калина“ Львів, вул. Руська ч. 18. Великий це і гарний календар. На переді заголовна картка, прикрашена малюнком арт. мал. Л. Перфецького, на якому бачимо всіляких жовнівів Української Армії, як зійшлися на мості в Києві. Хто був у війську, той знає кожного з них. Там і галицький стрілець і УСС і Наддніпрянський Козак і Січовий Стрілець і Чорний Запоріжець на коні. Все немов живе, все немов на яві.

Відчиняєш календар і бачиш при кождім місяці одно героїство з нашої славної Армії. Зовсім як колись, у „Приятелю Жовнира“ були австрійські героїства.

А далі йдуть спомини, оповідання, описи боїв і трудів за час Физвольної війни. Все це вертає з минушини і стає перед очима. А скільки ілюстрацій у календарі! Майже на кожній картці то фотографія то рисунок з тих великих часів яких ми ніколи не забудемо і не сміємо забути.

Кожний хто служив у Галицькій Армії, або скитався з нею по всім усюдам, або тільки мав кого у ній повинен той календар мати в себе, щоб булочим душу порадувати, щоби відсвіжити пригадки, дороги спомини.

Календар „Просвіти“ видало, як від многих літ видає, Тов. Просвіта, Львів, Ринок ч. 10. Він разом і з календарем „Червоної Калини“ творить немов календарську цілість. Перший розказує про те що було, другий про те що є. Дуже гарна заголовна картка, робить його приманчивим для ока, яке любить книжки. Книжка самота і богато є що читати в ній, а вже дуже докладно оброблений господарський і інформаційний відділ.

Третій з ряду календарів це **„Український інвалід“**. Книжка невелика об'ємом, але цікава змістом. Прекрасне там оповідання М. Черемішини „Село велике“. В ній обговорює автор недолу інваліда, який оженився зі здоровою дівчиною, а не може дочекатися потомства. Це є причиною трагедії, яка розгрівається в душі його жінки. Тема незвичайно цікава, а оброблення по мистецьки. На жаль, як зачуваю, деякі люди накинулися на інвалідів, що вони друкують такі сороміцькі історії. І це мав сказати, чи написати якийсь священник. Смішно і жалко.

Крім оповідання М. Черемішини замітні: Правні поради для укр інвалідів Д-ра Ст. Біляка і дуже гарний спомин з Туркестану о. Кузьмовича.

Календар „Дніпро“ видали наддніпрянські емігранти. Це вже другий їх календар, що вийшов у Галичині. До одного й другого зробив прекрасну заголовну картку арт. маляр Петро Холодний. Він взорувався на старинних наших календарях і приворив їх дуже гарно до нинішніх обставин.

Біда, що тепер така доріжня і не можна було підібрати ліпшого паперу. Тоді малюнок бувби далеко краще випав.

Змістом календар дуже цікавий і всесторонній. В виконанню вражає тільки негарний місцями склад. На одній і тій самій сторінці є два роди друку (з інтерлініями і без). Думаю, що один з ред. п. В. Дорошенко повинен був доглянути цю хибу, тим більше, що в своїх рецензіях на чужі видання нікому не дарує.

Календар „Громада“. Цей календар видало В-во тої назви з рамени радикальної партії. — Заголовна картка, зроблена арт. мал. Ковжуном.

Календар призначений для широких

мас, дуже добре відповідає своєму завданню. Господарська частина зложена дуже добре і всесторонно. Всілякі поради, госп. пригадки і т. п. надаються кождому господареві.

В літературній частині заслуговують на увагу: Стрелець: Що я бачив у Чехах на селі, О. Коберський: Про Ірландців, О. Павлів: Огляд політичних подій. З красною письменства виривають твори М. Мельника.

Загалом календар дуже гарний і заслугоює на якнайбільше поширення.

НОВИНКИ

Календар. — Січень 1924.

18. П'ятниця (5) Навеч. Богоявл., Теопеміг. Правосл. Навеч. Богоявл., Теопеміг. Схід 7-12. Захід 3-53.

19. Субота (6) Богоявлення Господне. Правосл. Богоявлення Господне. Схід 7-11. Захід 3-54.

20. Неділя (7) Н. по Просв. Соб. Ів. Хр. Правосл. Н. по Просв. Соб. Ів. Хр. Схід 7-10. Захід 3-56.

Народні приповідки.

Збираюся колядувати, як вже й щедрувати пора.

На Богоявленський празник стріляють — очищення від гріхів миру звіднають.

Пригадки для Виділів Читальні „Просвіти“ на січень.

Скликати загальні збори читальні, вибрати новий виділ і делегатів на загальні збори філії та матірнього Т-ва „Просвіта“ у Львові, які відбудуться протягом 1924 р. Запременувати часописи з новим роком.

— 0 —

Передісторичне місто над Атлантийським океаном. При земних роботах над Мехіканським заливом в Америці натрафлено на останки передісторичного міста. Має то бути найстарша людська оселя Нового Світа. Знайдено там будівлі з нетесаного каміння, а в них кістяки переважно сидячі, а даліше зображення богів і глиняні вироби. Форма знайдених предметів і будівель вказує, що вони сягають дуже давних часів.

Місто вічної молодости. Кажуть, що в Долішній Каліфорнії, також в Америці є містечко зване Сан Ігнаціо, в якому люди дуже довго живуть. Один капітан корабля, що був у тім містечку оповідає, що мешканці його живуть 120—130 років, а навіть мають між собою 185-літнього старика. Особи, що мають 90 років уважають там за людей в середнім віці. Недавно трапився випадок, що одна 85-літня жінка привела на світ трійняки. Мешканці згаданого містечка багато щють.

Смерть ксендза посла Лютославського. 7. січня помер відомий вшехпольський посол кс. Лютославскі. Відзначався він тим, що мав острій язик і такий сам апетит. Хотів зїсти всіх Українців, які обвинилися під Польщею гет з ногами і з чобітьми. Здається переївся і бідняга певно від того вмер.

Триліони! В Німеччині пушено до тепер в обіг 50) триліонів паперових марок. Це така величезна маса паперу, що нею накрив би великі простори землі. Число 500 триліонів, написане числами, виглядає як товарний поїзд. Ось воно: 500,000,000,000,000,000,000. Як би ці гроші числити мільйонками, що секунду одну, то треба би на це два мільйони літ. Представмо собі, що одна мільйонка довга на 2 дециметри, тоді стяжка утворена з мільйонків повисшої суми була би довга на сто мільярдів кілометрів, тобто 70 рази довша як віддалення землі від сонця.

„Война“ над гробом Христа. Між сектою Коптів і римо-католиками

прийшло до бійки коло Гробу Христа. Іменно на тім місці, де хотів прилякнути напський Нуцій Ковти поставили крісло і не давали його забрати. Зачалася бійка яку усмирила шойно єрусалимська поліція.

Фалшиві гроші. В цілій Європі появилася тепер багато фалшивих грошей, передовсім доларів. 20-доларові банкноти здається найлегше підробляти, бо їх то появилася найбільше. Спершу фалшивники робили так, що дуже зручно долілювали до двійки нульку і виходило з двох доларів — двайцять. Але в той спосіб можна було одурити тільки того, хто не розумів по англійськи. Отже фалшивники взялися на інчий спосіб. Вони підроблюють тепер долари кожду сторону на інчим папері і зліплюють їх потім до купи. Роблять це тому, щоби в середину покладати волокна, які є в правдивих доларах. Німецькі часовиси подають спосіб, як їх пізнавати. Треба банкнот кинути в воду, а якщо він є фалшивий, то розліпиться на дві часті. Але то дуже тяжкий спосіб. — В Польщі появилася підроблені пів-мільйонки, які є трохи блідші але не виплатяться про них багато розписуватися, бо вони не багато варті.

Відкриття руїн Вавилонської Вежі. Довгі часи шукали вчені дослідувачі старини останків славної Вавилонської Вежі про яку згадує Біблія Старого Завіту. Якийсь час було переконання що вежа вавилонська була на схід від ріки Евфрату де є руїни вежі Бірс Мімрод. Але недавно один англійський вчений відкрив правдиві руїни Вавилонської Вежі і докопався до її фундаментів. На одній з цегол відчитав він написи, які розказували про вежу. Вона була на 300 стіп (90 метрів) висока і творила цілий ряд поверхів. Вежа стояла на середній святині, яка була й академією всіляких наук, високо-розвинених у старинних Вавилонців.

30.000 жертв вуличного руху в Лондоні. Лондон дуже рухливе місто. По його вулицях крутять тисячі самоходів, трамваїв, автобусів і роверів. Вони спричинюють багато нещасливих випадків. Хтось десь „заганяється“ і... пропав. Зараз його переїде якась машина і бідолаха йде до шпиталю, або на цвинтар. В 1918 р. переїхано 16 тисяч людей, в 1919 — 20 тисяч, а в минулому році 30 тисяч. Як так далі піде, то цілий Лондон буде мати сміх калік.

Практичні поради.

Добра рада ліпша як готові гроші.

(Народня приповідка)

Намашуйте пні і грубші конарі (краки) дерев вапном. Вапно хоронить дерева не лише від шкідників, але також від зморозження.

Масть на воші. Возьміть 5 грамів лізолу (Lysol) і 5 грамів розмаринового олію, перемішайте з 99 грамами оливи. Як сим намастите голову, то в ші сейчас вигинуть.

Щоби вікна не замерзали треба шибі намастити ропою (солонною водою) або в спиритусі розпушеною гліцерною.

Тучені качки. Найскорше тучаться качки скільченим ячменем. Ячмінь кільчить в той спосіб, що

мочиться його та кладеться в тепле місце. Качки годовані таким ячменем утучуються до 2 неділь.

Як відучити кури щоби яйці не їли? Одна газдиня каже, що поміг їй цей спосіб: У шкаралупу видутого яйця насипала гірчиці з перцем тай заліпила воском і лишила, щоби курка їла. Коли це повторила кілька разів, то курка не схотіла більше їсти свій плід.

Рапаві руки. На рапаві руки нема ліпшого способу як боракс. Купити в аптеці кілька грудочок бораксу, розпустити і зілляти до фляшки. Коли хочеться мити руки, то ллється до води троха бораксу з фляшки. Від того стають руки гладкі.

Мутні шибі чистяться дуже добре в олій помоченою платинкою. Опісля витирається сухим платком.

Кіт для скляних річей робиться з білка та товченої крейди.

Фляшки вимиваються дуже добре дрібно посіченою лупиною з бараболі. Особливо дуже добре вимиваються від пива, вина, горівки і тратять запах стухлости.

Спосіб на блощиці. В шпари і діри наливається горячого каруку. Блощиці, що їх досягне карук негайно гинуть, осталі заліплюються на віки. Також заліплюються й яєчка і відтак блощиці не плодяться. Карук добре ляти з маленької коновочки з дзюбком (зі старого чайника або самовара). Карук, що вийшов зі шпар треба зараз утерти папером або шматкою, щоби не засох.

Щоби кури в зимі добре неслися, радить одна німецька газета примішувати їм до корму по трохи перчиці або кропивяного насіння.

Щоби чоботи не промокали робиться таку масть: 1 часть каляфонії, 4 части рибячого трану і те вариться, після того дається 10 частий смальцю і троха кінрису (саджі) тай тим маститься чоботи зверху і зі споду.

Біржевий перегляд.

Грошева біржа.

приватні обороти.

Львів, 15. I. 1924.

Амер. дол. 11,500—11,600.000, одинки і двійки на рівні з інчими ам. дол. канад. дол. 10,000.000—10,700.000, Кч 320.000, фран. фр. 520.000, франки швайц. 1,980.000, фунт штерл. 47,000.000—48,000.000, фр. бельг. 416—420.000, Ліри 440—450.000, Лей 10.000, Австр. кор. 163—164.

Золото: 20 кор. —00—000.000, 20 фр. 00,000.000, 10 рублів —,000.000.

Срібло: кор. —0.000, 5 кор. —,00.000, фльор. —,00.000, рублі —,00.000.

Збіжева біржа.

Львів, 14. I. 1924.

Загальний оборот около 100 тон. Трансакції в віксі і провінціоноальній муці. Тенденція для твердого збіжа сильна.

Кр. пшен. з 1923, р. —36,000.000. Жито з 1923, р. —, 25,500.000, — Броварняний ячмінь з 1923 — 19,000.000, — Овес з 1923, р. 18,—19,000.000. Горох пільний 00,000—01,000.000. Горох Вікторія 00,000.000 мід. Пшенична мука 40% „О“ 80,000.000, 55% „1“ 62,000.000, 70% „4“ 47,000.000. Житня мука 60% 57,000.000, 70% 56,000.000. гречана каша 01,000—00,000.000 — Ціни розуміється за 100 kg. без споживного податку. Місце, станція заладовання.

Ринок.

Хліб 1 кг. 475.000, мясо волове 3,000.000, свиняче 3,500.000, теляче 2,500.000, солонина 000.000—3,600.000, сало 4,000.000, смалець 4,700.000, масло десерове 6,000.000, масло кухонне 5,000.000, сир 2,000.000, яйця 1 шт. 200.000, сметана 1 літра 2,200.000, молоко 350.000, 1 кг. меду 3,000.000.

Офіціальна біржа.

Варшава, 14. I. 1924.

Долари 9,950.000.

ЧЕКИ: Нью-Йорк 9,800.000, Лондон 41,580.000, Париж 457.500, Відень 139, Прага 289.00, Італія 438.000, Ціріх 0,000.000, Голандія 3,713.000, Бельгія 416.000.

ОГОЛОШЕННЯ.

Молодий пристойний селянин, парубок з середньою освітою, заможний, 26 років бажає найти собі подругу життя, котра булаб богата, або гарна. Зголошуватися адресою: почта Дубно на Волині до запитання І. Гончаруц.

Ноти на мішані й мужеські хори сольоспіву, фортепян, скрипку оркестру, висилає: Музична Накладня „ТОРБАН“, Львів, вул. Осолінських 6. Кательога даром.

Обезпечуйте своє життя та підвищуйте свій обезпечений на життя капітал в однією українським Товаристві обезпечень на життя

КАРПАТІЯ ЛЬВІВ,
Руська 18.